

Crítica d'Aristòtil a la Teoria de les Idees de Plató

La teoria de les idees continua l'intent de Sòcrates de determinar i definir l'**essència** de les coses. Quan es defineix una essència ("el què és" una cosa), se n'obté el concepte general o universal.

El caràcter separat de les essències segons la teoria platònica és el que no pot admetre Aristòtil. Admet que hi ha essències, però aquestes es troben en les coses. No existeix, per exemple, la idea (separada!) d'esser humà; sí que existeix l'essència (o naturalesa) humana, però realitzada en els éssers humans particulars. Per marcar les diferències amb Plató, ja no anomena l'essència **Idea**, sinó forma, i diu que sempre es troba "imbuïda en la matèria". Per tant, en un sentit Aristòtil continua sent un platònic: existeixen les essències; en un altre sentit, no: no existeixen de manera separada. Així doncs, Aristòtil continua fidel a la base de l'herència socràtica i platònica: la ciència versa sobre tot allò general i universal, és una recerca de l'essència comuna que es troba en les coses mateixes i no separades d'aquestes. Aquesta és la idea clau de la filosofia aristotèlica.

Si no existeixen les Idees com a realitats "separades", no existeix el món platònic de les Idees: no hi ha més món que aquest, el de les coses. Aquestes coses, no pas les Idees, són allò veritablement real

Teoria de la substància d'Aristòtil

Aristòtil utilitza el terme **substància** (ousía) per designar l'ésser real. Per això considera que "substàncies" són únicament els **individus concrets**, com Sòcrates o aquest cavall. No hi ha més realitat que les coses o els individus particulars! Realisme d'Aristòtil.

Les substàncies corpòries estan constituïdes per la matèria i la forma. La matèria és allò que és comú a tots els éssers naturals. No pot existir per si mateixa, de manera independent, sinó solament unida a una forma, que la determina.

La forma és la noció oposada i a la vegada complementària a la matèria. La forma determina la matèria i fruit de la integració dels dos coprincipis s'origina la substància natural. La forma és per Aristòtil l'essència (la Idea platònica en les coses) d'un ésser natural.

Per exemple, en el cas de la substància natural "Sòcrates", estem parlant d'un individu, que és la síntesi d'una matèria i una forma. La forma és l'essència "ésser humà" que

progressivament va conformant la matèria determinant-la i convertint-la en "Sòcrates". Aquesta forma és l'ànima d'aquest ésser natural que li dóna unitat i moviment. La pregunta pot ser: per què s'origina Sòcrates i no Lluís o Jordi si la matèria és la mateixa i la forma és "ésser humà"? La resposta és que la matèria està condicionada per l'espai i el temps, no és el mateix el procés de formació (forma en la matèria) d'un ser individual que el d'un altre ser individual, tot i que la matèria tingui les mateixes propietats i la forma sigui una essència genèrica. El fet que un es formi en un lloc i en unes condicions determinades i l'altre també dóna origen a dos individus diferents i semblants al mateix temps.

El procés d'abstracció (teoria del coneixement)

Si no existeix "un altre món", no tenen sentit ni la teoria de la reminiscència ni la necessitat d'un ascens al món de les Idees per arribar a conèixer l'essència de les coses. Aquesta essència es troba en les coses mateixes i a aquestes cal recórrer per conèixer-la. Observant els éssers vius és com descobrirem l'essència o la forma de l'ésser viu (del cavall, de Sòcrates...). Però l'essència o forma no és perceptible pels sentits, tan sols l'enteniment la pot descobrir. Així doncs, el coneixement comença per la sensació (o percepció) i continua per l'**enteniment**. Tan sols l'enteniment és la facultat que pensa allò universal (és a dir, les essències): l'ull veu Sòcrates, l'enteniment pensa en l'ésser humà (l'essència universal de l'ésser humà, la forma).

La ciència (el coneixement vertader i segur) ha de ser coneixement del que és universal i no del que és particular o individual. Per tant, l'enteniment ha d'arribar a captar l'essència de la cosa i l'ha de processar per tal d'elaborar el concepte (mental) universal, fonament de la ciència. Aquest procés l'anomena Aristòtil abstracció, que és el procés mitjançant el qual l'enteniment es forma el concepte universal a partir de la captació de l'essència (forma) de la cosa observada.

Per tant, l'universal existeix únicament en la ment, però a diferència de Sòcrates en Aristòtil l'universal té un fonament objectiu d'universalitat en les coses mateixes. És aquest fonament objectiu d'universalitat el que permet que l'enteniment pugui per l'abstracció formar el concepte universal. Així doncs, la ciència té ja un fonament objectiu que garanteix la seva objectivitat i necessitat.